

Opera på lantligt engelskt vis

Musik Britterna talar om country-house opera. Då tänker man omedelbart på ett stilt gammalt gods, flätade korgar, idylliska parkmiljöer, supéer al fresco och inte minst högklassig opera. Albert Ehrnrooth guidar bland juvelerna i den engelska operasommaren.

Glyndebourne

Glyndebourne och familjen **Christie** borde ha tagit patent på "country house-konceptet", för att hela världen, inklusive festspelen i Nyslott, har lärt sig mycket av de engelska festivalpionjärerna.

Efter att ha besökt festivalerna i Bayreuth och Salzburg beslöt **John Christie** att han ville organisera något liknande i Glyndebourne i grevskapet East Sussex, 90 kilometer söder om London. Christie tillhörde jordägararistokratin och hade ärvt ett elisabetanskt hus. Men detta motsvarade inte på något vis det som **Wagners** och **Mozarts** hemstäder hade att erbjuda. Christie måste ha någonting annat att komma med. Tillsammans med sin fru **Audrey Mildmay**, en kanadensiska med en behaglig sopranröst, ordnade Christie 1934 den första festivalen i det egna hemmet där han installerade en liten teater. Hans första kupp var att han lyckades locka **Fritz Busch**. Denne hade grälat med **Hermann Göring** och fått sparken från Dresdens Semperoper. Det var då den alerte Christie slog till och erbjöd stjärndirigenten att bli musikchef för en helt ny och okänd operafestival.

Busch accepterade erbjudandet på villkoret att han fick ta med sig två andra flyktingar från Nazityskland: operachefen och regissören **Carl Ebert** och den då helt okände **Rudolf Bing** (efter kriget legendarisk chef för New Yorks Metropolitan). Trion kunde ganska lätt besätta roller med namnkunniga sångare som nazisterna förbjöd att arbeta i Tyskland och Österrike. På några år skapades en festival utan like i Storbritannien där tonvikten låg på Mozart. Under förkrigsperioden var **Aulikki Rautawaara** en uppskattad gäst i flera uppsättningar av *Trollflöjten* och *Figaros bröllop*.

Efter kriget hjälpte Christie och Bing till att grunda Edinburgh Festival, men det tog flera år för festivalen i Glyndebourne att på nytt få ekonomiskt att gå ihop. **Vittorio Gui**, känd

från många inspelningar med **Jussi Björling**, var en duktig musikchef men festspelen följde inte längre riktigt med sin tid. Efter John Christies död 1962 började ett nytt tidevarv under sonen **Georges** ledning. Han utvidgade repertoaren, inkluderade utmanande verk och beställde nya. Han letade också efter regissörer och scenografer (däribland konstnären **David Hockney**) som var orädda för att experimentera. Under största delen av 1980-talet var **Bernard Haitink** Glyndebournes chefsdirigent. Det var en av de främsta orsakerna till att festivalen kunde betraktas som en av Europas främsta.

Med hjälp av donationer kunde man betala för den nya teatern med en intim hästskeformad sal som öppnades 1994. Sex år senare tog **Gus Christie** över ledningen från sin far. Gus gifte sig 2009 med den australiska, röstbegåvade **Danielle de Niese** som varje säsong brukar medverka i en eller två uppsättningar. **Vladimir Jurowski** var fram till 2013 festivalens musikaliske ledare och han fick dirigera Glyndebournes första Wagneruppsättning (*Mästersångarna i Nürnberg* 2012).

Jurowski överlämnade stafettpinnen till den relativt unge britten **Robin Ticciati** som fortfarande växer i rollen. Glyndebourne har den fantastiska lyxen att förfoga över två mycket etablerade husorkestrar, tidstrogena Orchestra of the Age of Enlightenment och London Philharmonic Orchestra som är en av landets mest renommerade symfoniorkestrar (**Magnus Lindberg** är orkesterns artist-in-residence). Överlag kan man påstå att Glyndebournes uppsättningar, med en mindre budget, är på samma höga nivå som Royal Opera Houses produktioner.

John Christie skapade en operafestival som världen runt har fått många efterföljare. Musiken är naturligtvis huvudsaken men familjen Christie förstod att trekantiga gurmackor, rutiga filtar, aftonträsk och romantisk trädgårdsmiljö är ytter-

ligare faktorer som kan locka storstadsbor att ta en tur ut på vischan. Glyndebournes park uppfyller de högsta kraven på engelsk trädgårdskonst. Här hittar man blandade perennrabatter, kortklippta gräsmattor, en rosenträdgård, dammar och skogspartier. Den härliga utsikten mot böljande grästäckta kalkstenskullar (the South Downs) och får med lamm så långt ögat når, är som ett gammaldags vykort.
www.glyndebourne.com

Garsington Opera

Den första festivalen organiserades 1989 i Garsington Manors trädgård. Huset från Tudortiden ägdes av en mycket förmögen bankir med en passion för opera. När Glyndebournes gamla sal revs återanvände **Leonard Ingrams** en del av materialet för att förverkliga sin egen dröm. Ingrams dog i en hjärtinfarkt 2005 men hans kärlek för musiken smittade av sig. Familjen fortsatte festivalen trots protester från en grupp barbariska grannar som klagade på

det musikaliska oljudet. Därför togs 2010 beslutet att flytta hela projektet till ett mindre lyhört ställe.

Den stormrika familjen **Getty** ställde Wormsley Park i Buckinghamshire till förfogande. Långt från landsvägen mitt i ett urengelskt parklandskap byggs nu varje år på nytt en tillfällig, ytterst modern operapaviljong. Trä- och stålkonstruktionen tycks sväva lätt över marken. Japansk kabukiteater med dess skjutdörrar, verandor och gångbryggor formade inspirationen. Cottage-trädgården ligger intill salongen och syns medan föreställningen pågår. Parken med sjön, kronhjärtor, stora gräsytor, bördig lövskog och öppna vyer får i den nedgående solens ljus en drömsk kvalitet. Den välansade cricketplanen hör till de finaste i hela landet och många berömdheter har spelat matcher här. Det finns även en 1700-tals muromgärdad trädgård som kan besökas med (gratis)buss. Lyxiga förbeställda middagar – pausen varar i 85 minuter! – serveras i den lilla tältstaden

VRICKAD DROTTNING. Alice i underlandet hör till de operor som på senare år har visats i Holland Park i centrala London. FOTO: ALEX BRENNER

MAGISKT. Garsington Opera sätter bland annat upp en ny produktion av Händels Semele i år med Heidi Stober i titelrollen. FOTO: JOHAN PERSSON

KSF Media

som har superb utsikt mot naturen.

Man bjuder faktiskt också på opera och under hela juni och juli hinner Garsington med fem uppsättningar. I år får vi se ett beställningsverk komponerat av **Rosanna Panufnik** (den kände tonsättaren **Andrzej Panufniks** dotter). *Silver Birch* inspirerades bland annat av **Siegfried Sassoons** poesi från första världskriget och involverar 180 lokalbor! Många i Garsingtons egen orkester har redan spelat 20 år tillsammans, kören består huvudsakligen av konservatorieelever och unga sångare får här en chans att lysa i det naturliga rampljuset tillsammans med etablerade förmågor.

www.garsingtonopera.org

The Grange Festival

English Heritage, en statlig myndighet som skyddar historiska platser, klassificerar The Grange i grevskapet Hampshire som en arkitektoniskt särskilt betydelsefull byggnad. Det förfallna 1800-talshuset med sin grekiska tempelfasad visade sig va-

ra ett utmärkt ställe för en operafestival. Grange Park Opera startades 1998 under ganska primitiva förhållanden men den outtröttliga chefen **Wasfi Kani** lyckades redan efter några år skrapa ihop donationer till bygget av en teater i orangeriet. Den prisbelönta teatersalongen har integrerats på ett fullständigt naturligt vis i den historiska helheten. Småningom attraherade festivalen stora operastjärnor och den kommersiella höjdpunkten kom 2015 när man satte upp *Spelman på taket* med **Bryn Terfel** i huvudrollen. Följande år hamnade operasällskapet ändå på gatan efter ett gräl med Grange Parks ägare, den förmögna bankirfamiljen **Baring**. Ägarfamiljen beslöt nämligen att själv starta en festival som i år ordnats för första gången. På programmet står tre klassiska operor, **Verdis Requiem** och ett nytt verk av **Jonathan Dove** baserat på **Jane Austens** roman *Mansfield Park*. Dessutom lanserar man en sångtävling som ger festivalens casting director en chans att hitta unga talang-

er för nästa års festival. Trädgården är här inte så märklig, men omgivningen är stilig och restaurangens medvetet slitna dekor är en trendig kvarleva från 90-talet.

thegrangefestival.co.uk

Grange Park Opera

När **Bamber Gascoigne** för tre år sedan fick veta att han hade ärvt West Horsley Place i Surrey av hertiginnan av Roxburghe blev han först glatt överraskad. Småningom förvandlades glädjen till ett chocktillstånd. Han hade flera gånger bjudits på lunch hos sin gammelfaster, men hon nämnde aldrig att han skulle få arva huset, som delvis uppfördes redan på 1500-talet. Gascoigne, som är författare och före detta programledare för ett högt uppskattat frågesportsprogram upptäckte ganska snabbt att byggnaden var i akut behov av renovering. Som tur inkluderade arvet husets innehåll och en del av antikviteterna klubbades på auktion för motsvarande 11 miljoner euro.

Wasfi Kani som var motorn bakom Grange Park Opera (se ovan) läste i tidningen om Gascoignes oväntade arv och stämde träff. Kani letade efter ett nytt ställe för sin operafestival men Gascoigne föreslog självmant att de skulle ta en titt på ett skogsparti bakom huset där han kunde tänka sig en teater. Var den oförskräckta Kani gång efter annan hittat nya donatorer vet ingen. Under det senaste året har man uppfört en, av bilderna att döma, fantastisk "theatre in the woods" som precis blev färdig i tid till galaföreställningen med **Bryn Terfel** och den spanska ballerinan **Zenaida Yanowsky**. *Tosca* med **Joseph Calleja** som Cavaradosi såldes slut på nolltid och i skrivande stund hinner man ännu med två andra operor (*Jenufa* och *Die Walküre*). Denna nykomling som har adopterat en etablerad festival ser redan nu ut att bli en publikfavorit.

grangeparkopera.co.uk

Opera Holland Park

Alla fyra operafestivaler som disku-

teras ovan befinner sig på en eller högst två timmars bilfärd från London. I huvudstaden har Opera Holland Park blivit något av en institution för Londonbor som inte riktigt orkar ta sig ut på vischan för att göra country-house-ritualen. I Holland Park kan man i stadsmiljö avnjuta sin medhavda picknick, men räkna med att dela gräsplanen med fotbollsspelare och hundar på kvällslänk. Bland de sex operorna är **Leoncavallos** helt okända *Zazà* den mest emotsedda föreställningen. Opera Holland Park är ett hyggligt alternativ för mindre äventyrliga operabesökare men man måste ha upplevt den äkta varan, vilket kräver en liten biltur (eller tågärd).

www.operahollandpark.com

ALBERT EHRNROOTH

Skribenten är operafreak bosatt i England. På sin hemsida www.acge.net har han recenserat tre aktuella föreställningar på festivalerna.